

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การค้าชายแดนและผลกระทบต่อชุมชน กรณีศึกษาประตูการค้าสี่แยกอินโดจีน จังหวัดพิษณุโลก ในการศึกษาครั้งนี้ จะแบ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. ประชาชนในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดใกล้เคียงประกอบด้วย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดสุโขทัย จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดตาก และจังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนจังหวัดละ 50 คน จาก 7 จังหวัด ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 350 คน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการค้าชายแดนที่มีต่อชุมชน

2. เจ้าหน้าที่/บุคลากรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยได้ดำเนินการคัดเลือกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศุลกากร พาณิชย์จังหวัด สรรพากรจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนเพราะมีข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการค้าชายแดน เนื่องจากมีภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน โดยการสุ่มแบบเจาะจง(Purposive Sampling) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบทางการค้าชายแดน รูปแบบทางการค้า และสภาพปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมถึงผลกระทบของการค้าชายแดนที่มีต่อชุมชน และความคาดหวังในอนาคต ทิศทางตลาด สินค้า กลุ่มลูกค้า จำนวนหน่วยงานแห่งละ 1 คน รวมจำนวน 10 คน

3. ผู้นำชุมชน/ผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยกำหนดคุณสมบัติคือ เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่มาไม่น้อยกว่า 20 ปี และมีความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของการค้าชายแดนในพื้นที่เป็นอย่างดี ใช้การสุ่มแบบเจาะจง(Purposive Sampling) จำนวน 10 คน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทางการค้า รูปแบบทางการค้า และสภาพปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมถึงผลกระทบของการค้าชายแดนที่มีต่อชุมชน

4. ผู้บริโภคสินค้า โดยกำหนดคุณสมบัติคือ ดำเนินธุรกิจการค้าชายแดนในพื้นที่มานานไม่น้อยกว่า 10 ปี ได้แก่ ผู้ซื้อสินค้าเพื่อธุรกิจ ใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการค้า และสภาพปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมถึงผลกระทบของการค้าชายแดนที่มีต่อชุมชน ความคาดหวังในอนาคต ทิศทางตลาด สินค้า กลุ่มลูกค้า รวมจำนวน 10 ราย นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากสถิติจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยมีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากประชาชนในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดใกล้เคียงประกอบด้วย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดสุโขทัย จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดตาก และจังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนจังหวัดละ 50 คน จาก 7 จังหวัด ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 350 คนพบว่า

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
1. ชาย	54	15.42
2. หญิง	296	84.58
รวม	350	100.00 ☐

จากตารางที่ 6 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 350 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 85.58 และเพศชาย จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 15.42 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

สถานภาพสมรส	จำนวน	ร้อยละ
1. น้อยกว่า 30 ปี	99	28.29
2. 30-40 ปี	121	34.57
3. 41-50 ปี	98	28.00
4. มากกว่า 50 ปี	32	9.14
รวม	350	100.00

จากตารางที่ 7 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 350 คน มีอายุ 30-40 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 34.57 อายุ น้อยกว่า 30 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 28.29 อายุ 41-50 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 และอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 9.14 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ร้อยละ
1. โสด	67	19.14
2. สมรส	253	72.28
3. หม้าย	12	3.42
4. หย่า	18	5.14
รวม	350	100.00 ☐

จากตารางที่ 8 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 350 คน มีสถานภาพสมรส จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 72.28 มีสถานภาพโสด จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 19.14 มีสถานภาพหย่า จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.14 และสถานภาพหม้าย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.42 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1. รับราชการ	102	29.14
2. ประกอบธุรกิจส่วนตัว	110	31.43
3. เกษตรกรรมหรือรับจ้าง และอื่นๆ	138	39.43
รวม	350	100.00 ☐

จากตารางที่ 9 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 350 คน มีอาชีพเกษตรกรรมหรือรับจ้างและอื่นๆ จำนวน 138 คนคิดเป็นร้อยละ 39.43 อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัวจำนวน 110 คนคิดเป็นร้อยละ 31.43 และอาชีพรับราชการจำนวน 102 คนคิดเป็นร้อยละ 29.14 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	142	37.37
2. อนุปริญญา / ปวส.	74	19.47
3. ปริญญาตรี	131	34.47
4. สูงกว่าปริญญาตรี	33	8.69 ☐
รวม	350	100.00 ☐

จากตารางที่ 10 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 350 คน มีวุฒิศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. จำนวน 142 คนคิดเป็นร้อยละ 37.37 วุฒิปริญญาตรี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 34.47 วุฒอนุปริญญา / ปวส. จำนวน 74 คนคิดเป็นร้อยละ 19.47 และวุฒิสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 33 คนคิดเป็นร้อยละ 8.69 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
1. น้อยกว่า 5,000 บาท	21	6.00
2. 5,000 – 10,000 บาท	228	65.14
3. มากกว่า 10,000 บาท	101	28.86
รวม	350	100.00 ☐

จากตารางที่ 11 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 350 คน มีรายได้ 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 65.14 รายได้ มากกว่า 10,000 บาท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 28.86 และ รายได้น้อยกว่า 5,000 บาท จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 แสดงผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	ระดับ ผลกระทบ
1. ปริมาณการส่งออกสินค้าเพิ่มขึ้น	3.37	0.92	ปานกลาง
2. ปริมาณการนำเข้าสินค้าเพิ่มขึ้น	3.21	0.79	ปานกลาง
3. การจัดเก็บภาษีการค้าเพิ่มขึ้น	3.36	0.81	ปานกลาง
4. การลงทุนทางการค้าเพิ่มขึ้น	3.50	0.67	มาก
5. คนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้น	3.64	0.77	มาก
6. ราคาสินค้าผ่านแดนถูกลง	3.28	0.76	ปานกลาง
7. การประกอบอาชีพเกษตรกรรมลดลง	3.51	0.81	มาก
8. การเคลื่อนย้ายแรงงานนอกพื้นที่เพิ่มขึ้น	4.39	0.72	มาก
9. การค้าอกระบบมีมากขึ้น	3.56	0.81	มาก
โดยรวม	3.53	0.78	มาก

จากตารางที่ 12 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ โดยรวมพบว่าผลกระทบอยู่ในระดับมาก โดยมีการเคลื่อนย้ายแรงงานนอกพื้นที่เพิ่มมากขึ้น คนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้น การค้าอกระบบมีมากขึ้น และมีการลงทุนทางการค้าเพิ่มขึ้น ตามลำดับ

ตารางที่ 13 แสดงผลกระทบด้านสังคม

ด้านสังคม	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	ระดับ ผลกระทบ
1. คนในพื้นที่ได้รับความช่วยเหลือและการบริการต่างๆ เช่น ด้านสาธารณสุข โภค ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา จากภาครัฐมากขึ้น	3.29	0.86	ปานกลาง
2. การปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม	3.84	0.85	มาก
3. สภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบชุมชนพื้นบ้านเปลี่ยนแปลงไป	3.55	0.91	มาก
4. การอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาของคนในพื้นที่	3.62	0.84	มาก
5. ปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	3.26	0.76	ปานกลาง
6. ปัญหายาเสพติด	3.68	0.93	มาก
7. ปัญหาโรคติดต่อจากคนต่างพื้นที่	3.86	0.92	มาก
8. ปัญหาการลักลอบเข้าเมือง	3.76	0.94	มาก
โดยรวม	3.60	0.87	มาก

จากตารางที่ 13 ผลกระทบด้านสังคม โดยรวมพบว่ามีผลกระทบอยู่ในระดับมาก โดยมีผลกระทบ คือ การปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ปัญหาโรคติดต่อจากคนต่างพื้นที่ ปัญหาการลักลอบเข้าเมือง ปัญหายาเสพติด การอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาของคนนอกพื้นที่ และสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบชุมชนพื้นบ้านเปลี่ยนแปลงไป ตามลำดับ

ตารางที่ 14 แสดงผลกระทบด้านท่องเที่ยว

ด้านสังคม	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	ระดับ ผลกระทบ
1. ชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น	3.54	0.82	มาก
2. จำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น	3.59	0.77	มาก
3. มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	3.65	0.71	มาก
4. ธุรกิจการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เช่นโรงแรม ที่พักร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก	3.71	0.79	มาก
5. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	3.46	0.83	ปานกลาง
โดยรวม	3.59	0.76	มาก

จากตารางที่ 14 ผลกระทบด้านท่องเที่ยว โดยรวมพบว่าได้รับผลกระทบในระดับมาก คือ ธุรกิจการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เช่นโรงแรม ที่พักร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น จำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น และชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น ตามลำดับ

ตารางที่ 15 แสดงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	ระดับ ผลกระทบ
การบุกรุกพื้นที่ทั้งบนบกและแม่น้ำ	3.85	0.76	มาก
ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย	3.84	0.81	มาก
มลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำเสีย คุณภาพน้ำ มลพิษอากาศ การจราจร	3.69	0.75	มาก
ส่งผลเสียต่อสุขภาพ(ฝุ่นละอองจากการก่อสร้างการ ขนส่ง)	3.58	0.78	มาก
วงจรชีวิต ระบบนิเวศของธรรมชาติเปลี่ยนแปลง (สาหร่ายไม่มี ปลาในแม่น้ำลดลง สภาพอากาศ เปลี่ยนแปลง)	3.78	0.96	มาก
โดยรวม	3.74	0.81	มาก

จากตารางที่ 15 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมพบว่าได้รับผลกระทบในระดับมาก คือมีการบุกรุกพื้นที่ทั้งบนบกและแม่น้ำ ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย วงจรชีวิต ระบบนิเวศของธรรมชาติเปลี่ยนแปลง(สาหร่ายไม่มี ปลาในแม่น้ำลดลง สภาพอากาศเปลี่ยนแปลง) มลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำเสีย คุณภาพน้ำ มลพิษอากาศ การจราจร และส่งผลเสียต่อสุขภาพ(ฝุ่นละอองจากการก่อสร้างการขนส่ง) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ การวิเคราะห์เอกสาร (Document Research) โดยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Interview) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

พัฒนาการทางการค้าและรูปแบบของการค้าชายแดนกรณีศึกษาประตูการค้าสี่แยกอินโดจีน

จากการศึกษาพบว่าการค้าชายแดนมีบทบาทต่อเศรษฐกิจของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในเขตพื้นที่ประตูการค้าสี่แยกอินโดจีนที่มีพื้นที่เชื่อมโยงที่ทำการวิจัย โดยเฉพาะอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งขยายตัวได้ดีเนื่องจากศักยภาพการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน และยังมีเชื่อมโยงไปยังเขตเอเชียใต้ ซึ่งภาครัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของศักยภาพดังกล่าว จึงมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดนภาคเหนืออย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้ว่าความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามนโยบายที่สำคัญได้ส่งผลต่อการพัฒนาการค้าชายแดนและด่านชายแดน

นอกจากนี้ภาคเหนือมีพรมแดนติดกับพม่าและลาวประมาณ 2,103 กิโลเมตร และสามารถติดต่อกับจีนตอนใต้ ในเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษาพบว่า มีจุดผ่านแดนถาวร คือ ช่องบ้านภู่ และช่องบ้านห้วยต่าง ๆ จังหวัดอุตรดิตถ์ และมีด่านศุลกากรคือ ด่านแม่สอดในจังหวัดตาก ซึ่งด่านแม่สอดในจังหวัดตากเป็นด่านชายแดนที่มีสัดส่วนการค้าที่สูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 53.10 (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือ,2554) ด่านแม่สอดได้รับผลกระทบจากการปิดด่านชายแดนฝั่งพม่าทำให้มูลค่าการค้าลดลงไปมากโดยผู้ค้าเปลี่ยนไปใช้ช่องทาง ผ่านด่านแม่สาย จังหวัดเชียงรายแทน จะเห็นได้ว่าการนำเข้า – ส่งออก เป็นเรื่องที่สำคัญในทางเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากจังหวัดตากเป็นจังหวัดที่มีมูลค่าการค้าชายแดนสูง เมื่อพิจารณาจากด่านที่มีการติดต่อค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้าน การค้าชายแดนของจังหวัดตาก จังหวัดตากแบ่งเป็นสองฝั่ง คือฝั่งด้านตะวันออก ประกอบไปด้วย อำเภอเมือง อำเภอบ้านตาก อำเภอสามเงา และกิ่งอำเภอวังเจ้า และฝั่งตะวันตก ตะวันตก ประกอบไปด้วย อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภอพบพระ อำเภออุ้มผาง ฝั่งตะวันตกมี 5 อำเภอที่กล่าวมานี้ เป็นอำเภอในด้านเศรษฐกิจของจังหวัดตาก วันที่ 2 กันยายน 2549 หอการค้าจังหวัดตาก ร่วมกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดตาก ได้จัดงาน "สานสัมพันธ์หอการค้า" ณ โรงแรมเซ็นทรัลแม่สอดฮิลล์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยมีผู้ประกอบการ ภาคเอกชน และ

หอการค้าจากประเทศพม่า รวมทั้งผู้ประกอบการภาคเอกชนและหอการค้าจังหวัดตาก และภาครัฐ เข้าร่วมงานในครั้งนี้เป็นจำนวนมาก งานที่จัดขึ้นในครั้งนี้ เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ ประเทศเพื่อนบ้าน (พม่า) รวมทั้งในงานนี้มีการจัดจำหน่ายสินค้าของพม่า และสินค้า OTOP) ของ ไทย ซึ่งเป็นสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน สินค้าพวกที่นำมาจำหน่าย เป็นการแลกเปลี่ยน สินค้าซึ่งกันและกัน ในการจัดงานในครั้งนี้ได้ทั้งความรู้และได้ทั้งขายของ(ได้เงิน) เป็นการสร้างสัมพันธ์ ที่ดีระหว่างประเทศไทย และประเทศพม่า เกิดความจริงใจ และเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันกับ ประเทศไทย ในวันที่ 12 กันยายน 2549 เป็นงานสัมมนาความรู้ด้านการนำเข้า – ส่งออก จัด ณ โรงแรมเซ็นทรัลแอสตอฮิลล์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีผู้เข้าร่วมสัมมนาในครั้งนี้ ประกอบ ไปด้วย หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรม เกษตรและสหกรณ์ จากภาครัฐบาล และภาคเอกชน ที่ สนใจเป็นอย่างมาก การจัดงานในครั้งนี้ผู้ประกอบการค้าชายจะได้มีความรู้เรื่องกฎ ระเบียบ วิธีการ นำเข้าและส่งออก สินค้าเกษตรซึ่ง เป็นโครงการส่งเสริมและพัฒนาการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน ภายใต้ยุทธศาสตร์การบริการงานจังหวัดแบบบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 ใน โครงการนี้ก็มีกิจกรรม Contract Farming เป็นกิจกรรมทางด้านความรู้การนำเข้า – ส่งออก การ จัดงานในครั้งนี้ ทำให้ผู้ประกอบการได้ความรู้ด้านการนำเข้า – ส่งออกประเภทพืช ได้แก่ ข้าวโพด เลี้ยวสัตว์ ถั่วเขียว พืชผักและผลไม้ ทำให้ผู้ประกอบการรวมทั้งภาครัฐได้รับความรู้เรื่องกฎ ระเบียบ ด้านการนำเข้า – ส่งออกจากการสัมมนาเป็นอย่างมาก

การค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้รับความสนใจมากขึ้น เนื่องจากขนาดการค้าที่ ใหญ่ขึ้นและผลกระทบของความไม่แน่นอนภายนอกภูมิภาคสูงขึ้น จากข้อมูลศูนย์การค้าชายแดน จังหวัดตาก มีประเด็นที่พึงสนใจได้แก่รูปแบบการค้าชายแดนโดยทั่วไปมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

รูปแบบการค้าชายแดน

รูปแบบการค้าชายแดน มีรูปแบบที่เป็นทั้งการค้าในระบบและการค้านอกระบบ การค้าใน ระบบเป็นการค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยผู้นำเข้า-ส่งออก จะทำการนำเข้าและส่งออกสินค้าผ่าน พิธีการศุลกากรโดยมีการเสียภาษีอย่างถูกต้อง ส่วนการค้านอกระบบมีการลักลอบทำการค้าตามแนว ชายแดนจุดที่มีการลักลอบนำเข้า ได้แก่ บริเวณแม่น้ำเมย การค้าแบบนี้เรียกว่า การค้าลอยน้ำ นอกจากนี้ยังมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. ลักษณะการค้าชายแดนทั่วไป มีลักษณะการค้าขนาดเล็กและขนาดกลางของประชาชน หรือผู้ประกอบการที่อยู่ใกล้บริเวณชายแดน ส่วนใหญ่มักเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าทาง การเกษตรและของป่า จากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการค้าและการลงทุนการค้าชายแดนจึง เกี่ยวข้องกับบริษัทใหญ่ในศูนย์กลางมากยิ่งขึ้น สัดส่วนการค้าของประชาชนและผู้ประกอบการราย ย่อยมีแนวโน้มลดลง ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคของการค้าชายแดนได้ในระยะยาว

การขยายพื้นที่ทางการค้า

การขยายพื้นที่ทางการค้าพบว่า มีเหตุผลที่การค้าชายแดนไทยขยายตัวที่สำคัญได้แก่

1. การดำเนินนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศของจีน ทำให้จีนกลายเป็นโรงงานโลกและแหล่งลงทุนสำคัญในภูมิภาค

2. การปรับนโยบาย 3 ประเทศอินโดจีน คือ เวียดนาม ลาว กัมพูชา ทั้งหมดได้เข้าสมาชิกกลุ่มประเทศอาเซียน นอกจากนี้พม่าได้เลิกแนวทางสังคมนิยม หันมาใช้ระบบตลาด และได้เข้าร่วมกลุ่มอาเซียน

3. การปรับนโยบายของทางการไทยที่มุ่งเปลี่ยนสนามรบเป็นตลาดการค้า

4. การสนับสนุนของสถาบันการเงินได้แก่ธนาคาร เพื่อการพัฒนาเอเชียและธนาคารโลก

5. การขยายตัวของเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ ซึ่งทำให้การค้าระหว่างกันขยายตัวตามไปด้วย

สำหรับการขยายพื้นที่ทางการค้ามีโครงการสำคัญของการค้าชายแดนไทย มี 2 โครงการใหญ่ ได้แก่ โครงการหกเหลี่ยมเศรษฐกิจซึ่งเกี่ยวข้องกับ 6 ประเทศได้แก่ ประเทศจีนตอนใต้ พม่า เวียดนาม ลาว ไทย กัมพูชา และโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจซึ่งมีประเทศที่เกี่ยวข้องได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย ซึ่งประเทศไทยนับว่าเป็นตัวเชื่อมสำคัญของการค้าชายแดนของภูมิภาค ทั้งสภาพภูมิศาสตร์ ขนาดของประเทศ และขนาดทางเศรษฐกิจนอกจากนี้(นายธานินทร์ ฆะอม,2556) ได้สรุปไว้ว่า สถานภาพของด่านพรมแดนของไทยในปัจจุบัน

1. ดัชนีความสามารถในการบริหารจัดการการเปิดพรมแดน (The Open Border Index) โดย WEF เป็นการจัดอันดับและให้คะแนนความสามารถโดยรวมข้อมูลทั้งจากดัชนีความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel and Tourism Competitiveness Index) และการอำนวยความสะดวกทางการค้าในภาพรวม (Enabling Trade Index: ETI) ไว้เป็นส่วนหนึ่งด้วย

2. ในปี 2554 สถานภาพความสามารถของประเทศไทยด้านการบริหารจัดการเปิดพรมแดนของ WEF จัดอันดับให้ประเทศไทยอยู่ที่ 48 จาก 125 ประเทศ โดยเกณฑ์ชี้วัดด้านประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศุลกากรปรับตัวดี อย่างไรก็ตาม เกณฑ์ชี้วัดด้านประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกด้านการส่งออกและนำเข้าให้เป็นไปตามระเบียบและขั้นตอน และเกณฑ์ชี้วัดด้านความโปร่งใสของการบริหารจัดการจุดข้ามแดนปรับตัวลงเล็กน้อย

ภาวะการค้าชายแดนโดยภาพรวม

ปี 2555 การค้าชายแดนของประเทศไทยกับ ACMECS (Ayeyawady – Chao Phraya – Mekong Economic Cooperation Strategy)มีมูลค่า 25,355.05 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.26 แบ่งออกเป็นการส่งออก 17,206.92 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการขยายตัว เพิ่มขึ้น ร้อยละ 11.98 การนำเข้า 8,148.12 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 19.42

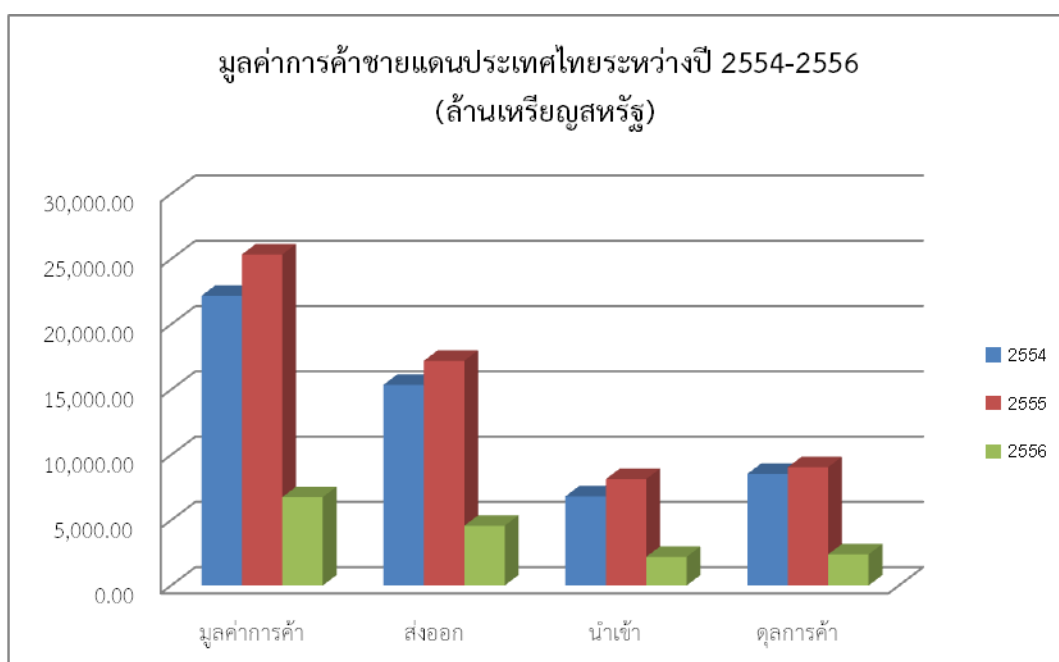
สำหรับปี 2556 เดือนมีนาคม การค้าของประเทศไทยกับ ACMECS (Ayeyawady – Chao Phraya – Mekong Economic Cooperation Strategy) มีมูลค่า 6,767.17 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 17.28

ตาราง 16 การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทย ปี 2554-2556

รายการ	มูลค่า(ล้านเหรียญสหรัฐ)			อัตราการเปลี่ยนแปลง(%)			สัดส่วน(%)กับการค้าโลก	
	2554	2555	2556	2554	2555	2556	2555	2556(มี.ค.)
มูลค่าการค้า	22,189.75	25355.05	6767.17	26.28	14.26	17.28	5.31	5.55
ส่งออก	15,366.45	17206.92	4575.01	23.96	11.98	7.00	7.50	8.03
นำเข้า	6,823.29	8148.12	2192.16	31.86	19.42	46.71	3.29	3.38
ดุลการค้า	8,543.14	9058.80	2382.84	18.30	6.04	-14.33	-50.13	-30.12

ที่มา: กองเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมการค้าต่างประเทศ (2556)

แผนภูมิที่ 1 มูลค่าการค้าชายแดนประเทศไทยระหว่างปี 2554-2556 (ล้านเหรียญสหรัฐ)

การส่งออก

ในปี 2555 มีมูลค่าการส่งออก 17,206.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 11.98 สำหรับปี 2556 มีมูลค่าการส่งออก 4,575.01 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.00

สินค้าที่ส่งออกที่สำคัญของไทย ได้แก่ น้ำมันสำเร็จรูป เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เป็นต้น

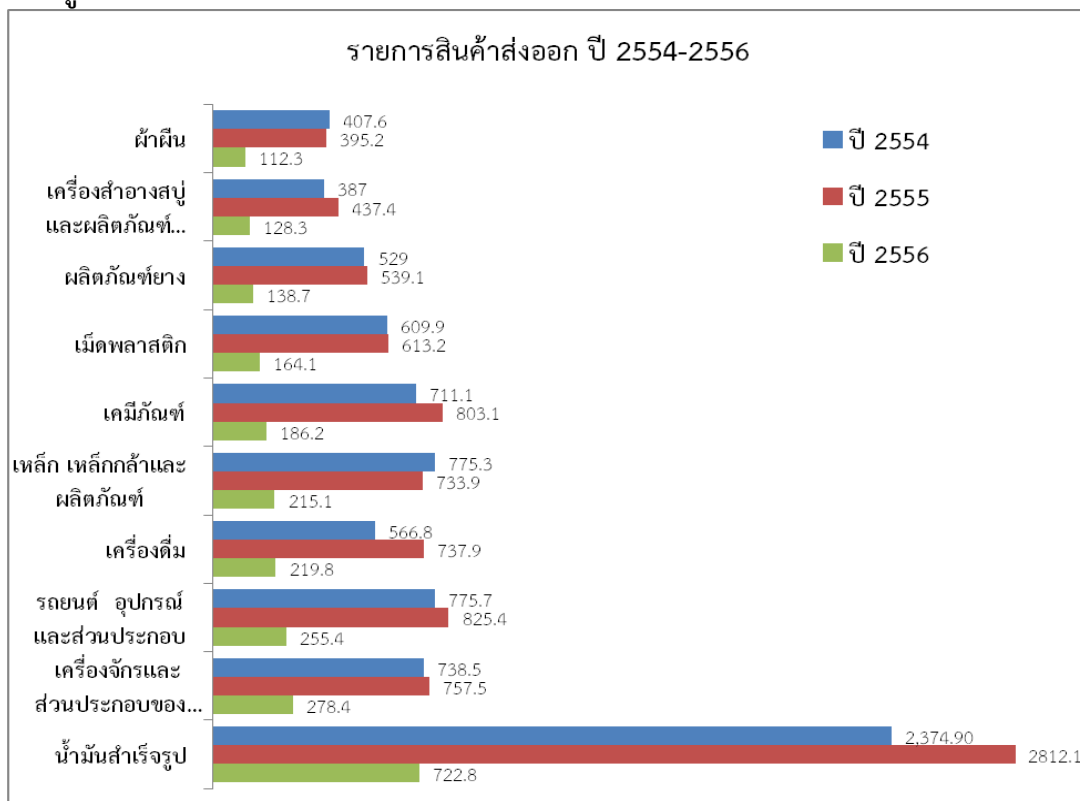
สินค้าที่ส่งออกที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ เครื่องดื่ม มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยปีละ 30.20% น้ำมันสำเร็จรูป มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยปีละ 18.41 % เครื่องสำอาง สบู่และผลิตภัณฑ์รักษาผิว มีอัตราการลดลงเฉลี่ยปีละ 13.01% เคมีภัณฑ์ มีอัตราเติบโตเฉลี่ยปีละ 12.94% รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ มีอัตราการลดลงเฉลี่ยปีละ 6.41 %

ตารางที่ 17 การค้าชายแดนด้านการนำสินค้าส่งออก ปี 2554-2556 หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ลำดับ ที่	รายการสินค้า	2554	2555	2556	Δ% 2556
1	น้ำมันสำเร็จรูป	2,374.9	2812.1	722.8	-0.33
2	เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง	738.5	757.5	278.4	70.40
3	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	775.7	825.4	255.4	33.28
4	เครื่องดื่ม	566.8	737.9	219.8	14.84
5	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	775.3	733.9	215.1	21.56
6	เคมีภัณฑ์	711.1	803.1	186.2	1.56
7	เม็ดพลาสติก	609.9	613.2	164.1	17.39
8	ผลิตภัณฑ์ยาง	529.0	539.1	138.7	2.22
9	เครื่องสำอางสบู่และผลิตภัณฑ์รักษาผิว	387.0	437.4	128.3	23.42
10	ผ้าฝ้าย	407.6	395.2	112.3	21.36
รวม 10 อันดับ		7,875.8	8,654.8	2,421.1	15.08
อื่นๆ		7,490.7	8,552.1	2,153.9	-0.83
มูลค่ารวม		15,366.4	17,206.9	4,575.0	7.00 □

ที่มา: กองเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมการค้าต่างประเทศ (2556)

แผนภูมิที่ 2 การค้าขายแดนด้านการนำสินค้าส่งออก ปี 2554-2556

การนำเข้า

ในปี 2555 มีมูลค่าการนำเข้า 8148.1 ล้านบาทสหรัฐ มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 19.42 สำหรับปี 2556 มีมูลค่าการนำเข้า 782.4 ล้านบาทสหรัฐ มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 144.46

สินค้านำเข้า ที่สำคัญได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน สินแร่โลหะอื่นๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์ ผักและผลไม้ และเหล็กและผลิตภัณฑ์จากเหล็ก เป็นต้น

สินค้านำเข้าที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ รถจักรยานยนต์ มีอัตราการลดลงเฉลี่ยปีละ 346.23% เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยปีละ 120.97% ผักผลไม้และของปรุงแต่งที่ทำจากผักผลไม้ มีอัตราการลดลงเฉลี่ยปีละ 69.36% เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยปีละ 46.46% และพืช ผลิตภัณฑ์จากพืช มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยปีละ 41.35%

ตารางที่ 18 การค้าชายแดนด้านการนำสินค้าเข้า ปี 2554-2556

หน่วย : ล้านบาทสหรัฐ

ลำดับที่	รายการสินค้า	2554	2555	2556	Δ % 2556
1	ก๊าซธรรมชาติ	3,295.1	3,422.9	894.9	76.76
2	เครื่องใช้ไฟฟ้า	311.1	687.4	305.0	120.78
3	สินแร่โลหะอื่นๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์	621.9	652.0	186.3	18.78
4	เชื้อเพลิงอื่นๆ	470.2	497.0	86.8	4.78
5	ผัก ผลไม้และของปรุงแต่งที่ทำจากผัก ผลไม้	112.8	191.0	78.8	2.06
6	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	214.6	211.2	60.3	5.31
7	เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	176.2	258.0	58.4	-1.66
8	รถจักรยานยนต์	12.8	57.3	48.7	733.43
9	ไม้ซุง ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์	114.0	149.4	46.4	15.00
10	พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช	68.7	97.0	33.8	75.45
รวม 10 อันดับ		5,397.4	6,223.2	1,799.4	57.41
อื่นๆ		1,425.9	1,924.9	392.7	11.88
มูลค่ารวม		6,823.3	8,148.1	2,192.2	46.71

ที่มา: กองเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมการค้าต่างประเทศ (2556)

การค้าชายแดนประเทศไทยกับประเทศสมาชิกในกลุ่ม ACMECS

การค้ารวม

ในปี 2555 การค้าของไทยในกลุ่ม ACMECS มีมูลค่ารวม 25,355.05 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.31 แบ่งเป็นการค้ากับกัมพูชา 4,031.71 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.85 ลาว 4,848.08 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.02 สหภาพเมียนมาร์ 6801.13 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.43 และเวียดนาม 9674.13 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.03

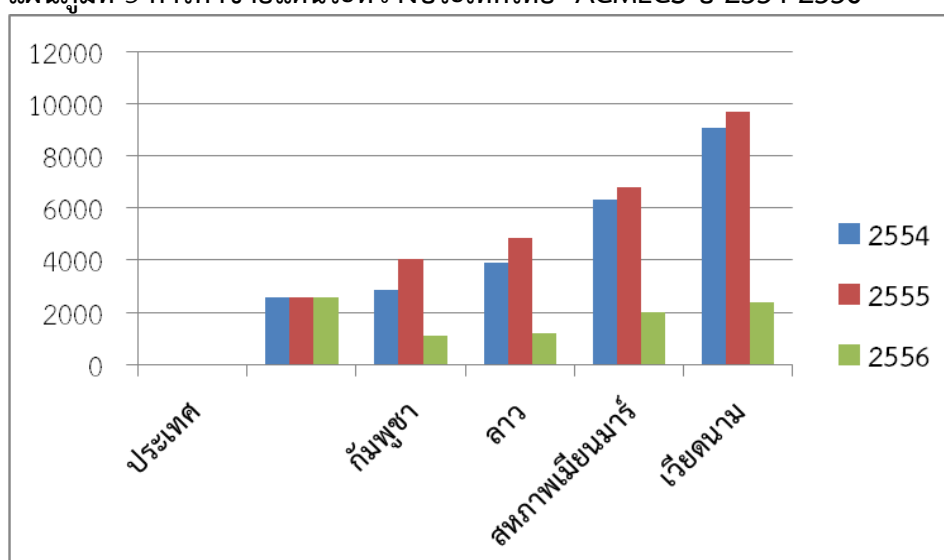
สำหรับปี 2556 การค้าของไทยในกลุ่ม ACMECS มีมูลค่ารวม 6767.17 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.55 แบ่งเป็นการค้ากับกัมพูชา 1107.13 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.91 ลาว 1280.24 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.05 สหภาพเมียนมาร์ 1986.38 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.63 และเวียดนาม 2393.43 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.96

ตารางที่19 การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทย - ACMECS ปี2554-2556 หน่วย : ล้านบาทสหรัฐ

รายการ	มูลค่า(ล้านบาทสหรัฐ)			อัตราการเปลี่ยนแปลง(%)			สัดส่วน(%)กับการค้าโลก	
	2554	2555	2556	2554	2555	2556	2555	2556(มี.ค.)
กัมพูชา	2,869.14	4,031.71	1,107.13	12.12	40.52	-2.33	0.85	0.91
ลาว	3,898.21	4,848.08	1,208.11	35.10	24.37	5.97	1.02	1.05
สหภาพเมียนมาร์	6,331.73	6,801.13	1,986.38	29.57	7.41	47.28	1.43	1.63
เวียดนาม	9,090.67	9,674.13	2,393.43	25.53	6.42	15.09	2.03	1.96
มูลค่ารวม	22,89.74	25,355.05	6,695.05	26.28	14.26	66.01	5.31	5.55

ที่มา: กองเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมการค้าต่างประเทศ (2556)

แผนภูมิที่ 3 การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทย- ACMECS ปี 2554-2556

การส่งออก

การส่งออกปี 2555 มีมูลค่าการค้าส่งออก 17,206.92 ล้านบาทสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 7.50 โดยที่ประเทศไทยส่งออกไปกัมพูชา 3,782.19 ล้านบาทสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.65 การส่งออกไปลาว 3,609.79 ล้านบาทสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.57 การส่งออกไปสหภาพเมียนมาร์ 3,127.14 ล้านบาทสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.36 และการส่งออกไปเวียดนาม 6,687.80 ล้านบาทสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 2.91

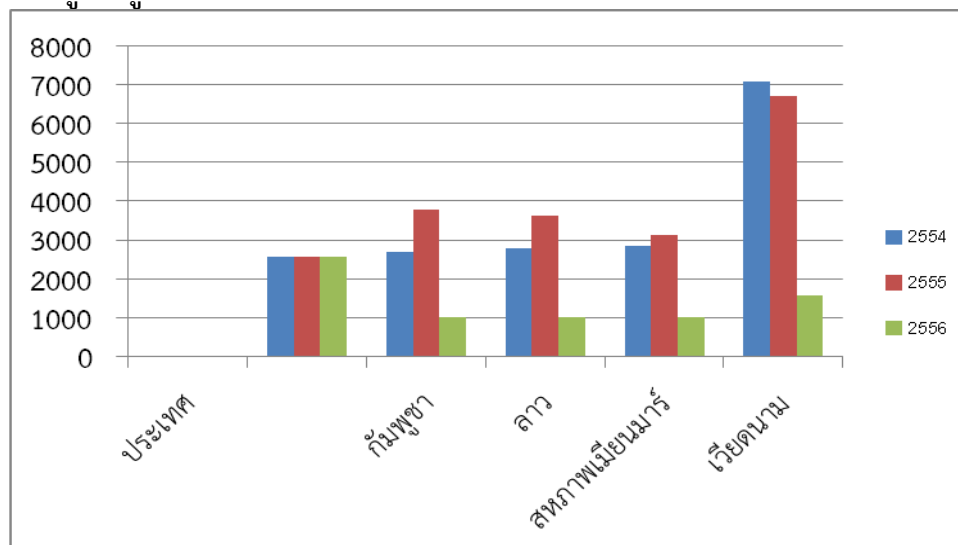
การส่งออก ปี2556 มีมูลค่าการค้าส่งออก 4,575.00 ล้านบาทสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 8.03 โดยที่ประเทศไทยส่งออกไปกัมพูชา 1,005.53 ล้านบาทสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.77 การส่งออกไปลาว 999.58 ล้านบาทสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.75 การส่งออกไปสหภาพเมียนมาร์ 1,008.08 ล้านบาทสหรัฐ คิดเป็น ร้อยละ 1.77 และการส่งออกไปเวียดนาม 1,561.81 ล้านบาทสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 2.74

ตารางที่ 20 การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยด้านการส่งออกปี2554-2556หน่วย:ล้านเหรียญสหรัฐ

ประเทศ	มูลค่า(ล้านเหรียญสหรัฐ)			อัตราการเปลี่ยนแปลง(%)			สัดส่วน(%)กับการค้าโลก	
	2554	2555	2556	2554	2555	2556	2555	2556(มี.ค.)
กัมพูชา	2,693.17	3,782.19	1,005.53	14.99	40.44	-4.06	1.65	1.77
ลาว	2,767.87	3,609.79	999.58	29.59	30.42	5.18	1.57	1.75
สหภาพเมียนมาร์	2,845.92	3,127.14	1,008.08	37.29	9.88	29.72	1.36	1.77
เวียดนาม	7,059.49	6,687.80	1,561.81	20.77	-5.27	4.11	2.91	2.74
มูลค่ารวม	15,366.45	17,206.92	4,575.00	23.96	11.98	34.59	7.50	8.03

ที่มา: กองเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมการค้าต่างประเทศ (2556)

แผนภูมิที่ มูลค่าการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยด้านการส่งออก ปี 2554-2556

การนำเข้าสินค้าชายแดน

การนำเข้าสินค้าชายแดน ปี 2555 มีมูลค่าการนำเข้า 8,148.12 ล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 3.29 โดยที่ประเทศไทยนำเข้าจากกัมพูชา 249.52 ล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 0.10 การนำเข้าจากลาว 1,238.29 ล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 0.50 การนำเข้าจากสหภาพเมียนมาร์ 3,673.99 ล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.48 และการนำเข้าจากเวียดนาม 2,986.33 ล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.21

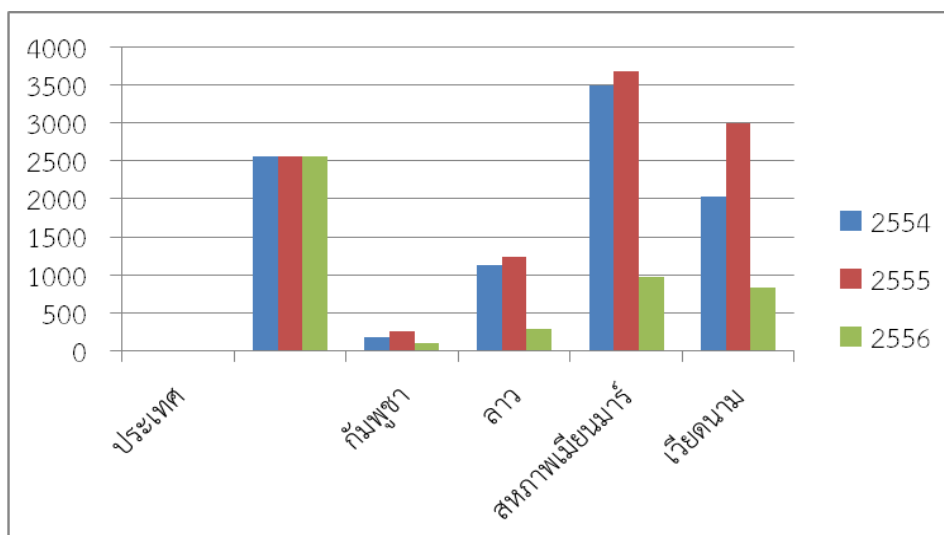
การนำเข้าสินค้าชายแดน ปี 2556 มีมูลค่าการนำเข้า 2,192.16 ล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 3.38 โดยที่ประเทศไทยนำเข้าจากกัมพูชา 101.60 ล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 0.16 การนำเข้าจากลาว 280.65 ล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 0.43 การนำเข้าจากสหภาพเมียนมาร์ 978.30 ล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.51 และการนำเข้าจากเวียดนาม 831.61 ล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.28

ตารางที่ 21 การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยด้านการนำเข้าปี 2554-2556 หน่วย:ล้านเหรียญสหรัฐ

ประเทศ	มูลค่า(ล้านเหรียญสหรัฐ)			อัตราการเปลี่ยนแปลง(%)			สัดส่วน(%)กับการค้าโลก	
	2554	2555	2556	2554	2555	2556	2555	2556(มี.ค.)
กัมพูชา	175.97	249.52	101.60	-18.11	41.80	18.92	0.10	0.16
ลาว	1,130.34	1,238.29	280.65	50.83	9.55	8.90	0.50	0.43
สหภาพเมียนมาร์	3,485.80	3,673.99	978.30	23.88	5.40	71.17	1.48	1.51
เวียดนาม	2,031.18	2,986.33	831.61	45.44	47.02	43.50	1.21	1.28
มูลค่ารวม	6,823.29	8,148.12	2,192.16	31.86	19.42	142.49	3.29	3.38

ที่มา: กองเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมการค้าต่างประเทศ (2556)

แผนภูมิที่ การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยด้านการนำเข้า ปี 2554-2556

ปัญหาและอุปสรรคการค้าชายแดน

ปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดนและผลกระทบต่อชุมชน กรณีศึกษาประตูการค้าสี่แยกอินโดจีน จังหวัดพิษณุโลก พบว่าจากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 จังหวัด พบว่า ปัญหาที่พบได้เด่นชัดมากที่สุดคือที่จังหวัดตากปัญหาและอุปสรรคพื้นฐานของการค้าชายแดน ได้แก่

1. การขาดความไว้วางใจกัน ขาดต้นทุนทางสังคมหรือทุนทางการเมือง
2. ความอ่อนไหวทางการเมืองภายในบางประเทศ
3. ทิศทางและระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ-การเมืองที่ต่างกัน
4. โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจหลายประเทศไม่ได้รับการพัฒนา ซึ่งที่สำคัญเกิดจากขาดแคลนทางสงคราม
5. ปัญหาระบบการเงินและกฎระเบียบต่างๆ เงินที่ใช้ในการค้าหลายสกุลไม่มั่นคง

และมีกฎระเบียบที่เปลี่ยนแปลงบ่อยและไม่เอื้อต่อการค้า

6. การค้าอนุกรม ทำให้ผู้ที่ค้าในระบบต้องเสียเปรียบ และทำให้จำต้องออกกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการค้า และแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลักดังนี้คือ

1. ปัญหาทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน
2. ปัญหาการขนส่งและการสื่อสาร
3. ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้า

ในมุมมองของกลุ่มตัวอย่างของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน พบว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดเป็นปัญหาของข้อจำกัดของการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าบางชนิด ยกเว้นที่จังหวัดตากเพราะจังหวัดตากปัญหาอันดับแรกคือเรื่องของความไม่สงบบริเวณชายแดน และปัญหาที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดคือปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายอนุกรมนอกจากนี้ (บุษรา กันทะคำ, 2556) ยังได้กล่าวว่าปัญหาความมั่นคงทางด้านชายแดน เนื่องจากพื้นที่ทางด้านตะวันตกของจังหวัดติดต่อกับชายแดนของพม่า มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ ซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างไปจากรัฐบาลพม่าและทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลพม่าทำให้เกิดการสู้รบบริเวณชายแดนอยู่เสมอ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเมืองภายในประเทศ รวมทั้งการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวของจังหวัด รัฐบาลพม่าพยายามกดดันทั้งด้านการทหารและเศรษฐกิจ กับชนกลุ่มน้อย และไม่ต้องส่งเสริมการค้าในบริเวณนี้ จึงทำให้การค้าชายแดนด้านอำเภอแม่สอด ประสบความเสี่ยงสูง ชาวกะเหรี่ยงสัญชาติพม่า ได้หลบหนีภัยจากการสู้รบในเขตพม่า เข้ามาอาศัยอยู่ตามบริเวณชายแดนในเขตประเทศไทยเป็นจำนวนมาก นอกจากก่อให้เกิดปัญหาการกระทบกระทั่งกันระหว่างไทยและพม่าตามบริเวณชายแดนแล้ว ยังสร้างปัญหาความไม่ปลอดภัยให้แก่ราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ชายแดนอยู่ตลอดเวลาจากนี้

1. พม่ามีมาตรการจำกัดการนำเข้า เช่น การจำกัดการนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือย การกำหนดให้เปิด L/C นำเข้าสินค้าต้องใช้วงเงินที่ได้จากการส่งออก เป็นต้น เพื่อควบคุมการหมุนเวียนของเงินตราต่างประเทศ และแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้า

2. พม่ายังขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นในการผลิตและขนส่งสินค้า

3. อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศทางการต่ำกว่าอัตราในตลาดอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้การค้าบางส่วนเป็นการค้ารายย่อยระบบเงินสด

4. พื้นที่ชายแดนที่ติดต่อกับประเทศไทย มีปัญหาชนกลุ่มน้อยที่มีการสู้รบอยู่เสมอ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขนส่งสินค้าในบางเส้นทาง และบางครั้ง ทำให้พม่าต้องปิดด่านการค้าชายแดนด้านที่ติดต่อกับไทย

5. การส่งออกสินค้าผ่านแดนพม่าไปประเทศที่สาม จะต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม

ปัญหาที่เกิดขึ้นเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน

พบว่าปัญหาและอุปสรรคทางการค้าชายแดนโดยทั่วไป ปัญหาที่สำคัญที่สุดเป็นปัญหาของข้อจำกัดของการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าบางชนิด ยกเว้นที่จังหวัดตากเพราะจังหวัดตากปัญหาอันดับแรกคือเรื่องของความไม่สงบบริเวณชายแดน และปัญหาที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดคือปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายนอกระบบ

ปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดน ทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน การขนส่ง และการสื่อสาร พบว่า ปัญหาที่มากที่สุดคือ ปัญหาทางด้านการคมนาคม รองลงมาคือปัญหาทางด้านการสื่อสาร ปัญหาน้อยที่สุดคือปัญหาทางด้านการเก็บค่าธรรมเนียมผ่านแดน

ปัญหาและอุปสรรคการค้าชายแดน ทางด้านกฎหมายและมาตรการทางภาครัฐ พบว่า ปัญหาการขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนมากที่สุด รองลงมาคือปัญหาทางด้านเป้าหมายที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันของหน่วยงานภาครัฐและปัญหาน้อยที่สุดคือปัญหาทางด้านขั้นตอนและกฎระเบียบการขอใบอนุญาตนำเข้า-ออก ปัญหาหลักของการค้าชายแดนจังหวัดตาก ด้านอำเภอแม่สอด มีปัญหาหลักคือการออกกฎระเบียบของรัฐบาลทหารพม่า ที่มีความไม่แน่นอน มีการยืดหยุ่นน้อย และปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ พื้นที่ชายแดนที่ติดต่อกับประเทศไทยด้านจังหวัดตาก เป็นชนกลุ่มน้อยที่รัฐบาลทหารพม่าไม่ยอมรับในการปกครองตัวเอง จึงทำให้รัฐบาลไม่สนับสนุนส่งเสริมในเชิงเศรษฐกิจ และความมั่นคง เกิดภาวะความเคลือบแคลงใจต่อประเทศไทยตลอดมา ซึ่งปัญหาเหล่านี้หลายฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ได้มีการศึกษา หาแนวทาง ตลอดจนดำเนินการส่งเสริมการค้าชายแดนผ่านกิจกรรมต่างๆ อันจะมีผลให้การค้าชายแดนขยายตัวในทิศทางที่มั่นคงมากยิ่งขึ้น(รติกร กิ่งกำ)

ปัญหาและอุปสรรคด้านการค้าชายแดนของผู้ประกอบการค้าชายแดน

พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่เป็นปัญหามากที่สุดในด้านทั่วไป ปัญหาที่ผู้ประกอบการเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุดคือ ปัญหาในเรื่องข้อจำกัดในการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าบางชนิด และปัญหาความไม่สะดวกด้านการปิดจุดผ่านแดน รองลงมา เป็นปัญหาของอำนาจซื้อของประชาชนในพื้นที่ และปัญหาน้อยที่สุดคือปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายนอกระบบ

ปัญหาและอุปสรรคการค้าชายแดน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน การขนส่งและการสื่อสาร คือ ปัญหาทางด้านการเก็บค่าธรรมเนียมผ่านแดนในการขนส่งทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น รองลงมา เป็นปัญหาทางด้านการคมนาคมไม่สะดวก และปัญหาที่น้อยที่สุดคือปัญหาทางด้านการติดต่อสื่อสารที่ไม่สะดวก เนื่องจากในปัจจุบันระบบการสื่อสารของประเทศไทยครอบคลุมระยะทางของการสื่อสารได้ทั่วถึงบริเวณชายแดนทั้งของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

ปัญหาและอุปสรรคการค้าชายแดน ทางด้านกฎหมายและมาตรการทางภาครัฐ ผู้ประกอบการเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุดคือ ปัญหาทางด้านขั้นตอน พิธีการทางศุลกากร รองลงมาคือปัญหาทางด้านการขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนและปัญหาที่น้อยที่สุดคือ ปัญหาทางด้านอัตราภาษีอากรนำเข้าที่สูง

แนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ชายแดน (นายธานินทร์ ณะเอม,2556)

1. จัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติ/มอบหมายหน่วยงานหลักบูรณาการงานพัฒนาชายแดน
2. เตรียมจัดทำ Joint Detail Survey ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านบริเวณพรมแดนที่ต้องการพัฒนา และขยายพื้นที่ด้านพรมแดนที่แออัด และพิจารณาเปิดจุดผ่านแดนใหม่
3. ขับเคลื่อนการอำนวยความสะดวกการขนส่งข้ามพรมแดนให้เป็นรูปธรรม
4. สร้างฐานการผลิตและการลงทุน และเขตเศรษฐกิจเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่
5. ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างใกล้ชิดเพื่อแก้ปัญหาด้านสังคมข้ามพรมแดนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ/ โอกาสทางการค้า

1. เสร็จจากการค้ากับพม่าในกรอบอาเซียนและทวิภาคีเกี่ยวกับการขจัดปัญหาในเรื่องการค้าและการชำระเงินระหว่างไทยและพม่า
2. ไทยในฐานะเพื่อนบ้านใกล้ชิดควรแสวงหาโอกาสของความร่วมมือในการส่งเสริมให้ภาคเอกชนไทยเข้าไปลงทุนในพม่าเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลักดันให้มีการจัดตั้ง Export Processing Zones และ Economic Zone ตามแนวตะเข็บชายแดนไทย-พม่า และส่งเสริมโครงการ Sister Cities Program ระหว่างไทย-พม่า ภายใต้กรอบความร่วมมือ ACMECS ให้มีผลคืบหน้าอย่างเป็นรูปธรรม
3. ทั้งสองฝ่ายร่วมกันพิจารณาเปิดจุดผ่านแดนถาวรเพิ่มขึ้น
4. การดำเนินการของคณะกรรมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด ในการเสนอแผนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจการค้าชายแดนไทย – พม่า
5. โครงการความร่วมมือไทย – พม่า ในการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกทวาย
6. การดำเนินการของพม่าในการปรับปรุงระบบการค้าการลงทุน เพื่อเปิดระบบเศรษฐกิจของประเทศ เข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
7. การจัดเตรียมแผนงานส่งเสริม สนับสนุน การค้าชายแดนของฝ่ายไทย
8. การจัดเตรียมแผนรองรับผลกระทบกับผู้ประกอบการ/เกษตรกร ที่อาจได้รับผลกระทบจากการเข้าร่วมเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เช่น การหาอาชีพเสริม การปรับเปลี่ยนการผลิต
9. ภาคเอกชนไทยควรมีบุคลากรที่สามารถติดต่อสื่อสารกับนักธุรกิจพม่าด้วยภาษาพม่า ติดตามกฎระเบียบทางการค้าของพม่า พัฒนามาตรฐานคุณภาพสินค้าไทย ปรับปรุงเทคโนโลยีในการผลิต เพื่อพัฒนาตัวสินค้าและลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้สูงขึ้น

ยุทธศาสตร์การค้าชายแดน

ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดน การท่องเที่ยว และบริการต่อเนื่องของภูมิภาคอินโดจีนภายใต้ศักยภาพของทำเลที่ตั้งที่อยู่กึ่งกลางของภูมิภาค และมีระบบคมนาคมเชื่อมโยงอย่างทั่วถึง ประกอบกับมีแนวโน้มการลงทุนในพื้นที่ภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น GMS BIMSTEC ACMECS และ IMT-GT การกำหนดยุทธศาสตร์การค้าชายแดน จึงเน้น 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยกกระดับด้านการค้าชายแดน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีกลยุทธ์ดังนี้

1.1 ยกกระดับจุดผ่านแดน และขยายด่าน

2. เชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม เพื่อใช้เป็นฐานในการขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต โดยมีกลยุทธ์ดังนี้

2.1 กำหนดยุทธศาสตร์การคมนาคมทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการขนส่งระหว่างกัน กับประเทศเพื่อนบ้าน ในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจตั้งแต่กรอบเล็ก (ACMECS, IMT.GT) ไปจนถึงกรอบใหญ่ (ASEAN) และต้องให้สอดคล้องกัน

2.2 เร่งรัดโครงการและงบประมาณในการปรับปรุง และสร้างถนน ทางรถไฟ และสะพาน เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมทางบกภายในประเทศ

2.3 สร้างความร่วมมือในการสร้างถนน ทางรถไฟ และสะพานเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านบริเวณชายแดน

2.4 ปฏิรูปเส้นทางการคมนาคมทางรถไฟ และยกระดับการขนส่งทางรถไฟ สู่มาตรฐานสากล เพื่อรองรับการเชื่อมโยงการคมนาคมระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน

2.5 สร้างความร่วมมือในการเปิดเส้นทางการบินเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

3. ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ เพื่อสร้างโอกาสในการขยายตลาด และสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจบริเวณชายแดน โดยมีกลยุทธ์ดังนี้

3.1 ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

4. เสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างแหล่งงานในพื้นที่ชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีกลยุทธ์ดังนี้

(4.1) เสริมสร้างความร่วมมือในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่างๆ

5. ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า การท่องเที่ยว การขนส่งระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน และการบริการของประเทศ โดยมีกลยุทธ์ดังนี้

(5.1) ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า การท่องเที่ยว และการขนส่งระหว่างประเทศ

ผลกระทบของการค้าชายแดนต่อชุมชน

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

จากการสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุในพื้นที่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน ส่วนภาครัฐบาลได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องพบว่า การค้าชายแดนส่งผลกระทบด้านบวกให้กับชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น และได้บริโภคสินค้าในราคาที่ถูกลง สินค้าที่นำมาจำหน่ายมีความหลากหลาย มีการเคลื่อนย้ายสินค้าช่วยให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่ มีการลงทุนทางการค้าเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ผลกระทบที่ตามมาคือเรื่องการค้าอนุกรมมีมากขึ้น ค่าแรงภายในประเทศที่สูงขึ้นส่งผลให้อุตสาหกรรมใช้แรงงานเข้มข้นอาจย้ายฐานการผลิตไปประเทศเพื่อนบ้าน และยังเป็นการเปิดโอกาสให้หลายประเทศลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นคู่แข่งทางการค้ากับไทย สำหรับนักธุรกิจไทยในการขยายธุรกิจ การค้า และการลงทุนตามแนวชายแดนประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมกลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค เครื่องจักรกล เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ ธุรกิจท่องเที่ยว ค่าปลีก และอสังหาริมทรัพย์ให้เช่า (ศูนย์การค้า) โรงแรมที่พัก เป็นต้น เพื่อช่วงชิงความได้เปรียบจากที่ตั้ง และใช้ความเชื่อมโยงของภูมิภาคให้เป็นประโยชน์สูงสุด เป็นโอกาสของสินค้าไทยที่มีศักยภาพ เช่น สินค้าอุปโภคบริโภค อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า อาหารสำเร็จรูป สินค้าเกษตรแปรรูป ซึ่งเป็นสินค้าที่ส่งออกตามแนวชายแดนที่มีมูลค่าสูง เป็นโอกาสสำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ไทยที่จะส่งออกไปยังเมียนมาได้มากขึ้นหลังจากรัฐบาลเมียนมาร์ผ่อนคลายมาตรการการห้ามนำเข้ารถยนต์ใหม่ และเปิดรับการลงทุนมากขึ้น ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกสินค้า การจัดเก็บภาษีการค้า การลงทุนทางการค้า และคนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นในระดับมากส่งผลให้ประกอบกิจการหันมาขนส่งสินค้าในเส้นทาง อำเภอแม่สอด เพิ่มขึ้น และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการค้าชายแดนจากภาครัฐและเอกชนอย่างเข้มแข็ง ทำให้การค้าชายแดนด้านอำเภอแม่สอดคึกคักขึ้นกรณีที่ได้รับความสะดวกอย่างมากจากประชาชน คือ การผลักดันเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด ที่กระตุ้นให้ราคาที่ดินสูงขึ้นหลายเท่าตัว และที่ดินติดถนนสายหลัก เช่น ถนนสายเอเชียแม่สอด-ริมเมย ถนนตัดใหม่สายพัฒนา นครแม่สอด กำลังเป็นที่สนใจของนักธุรกิจที่ต้องการทำการค้าและการลงทุน เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด และกระแสนการลงทุนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558

ผลกระทบทางด้านสังคม

พบว่าประชาชนมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากคนในพื้นที่และแรงงานนอกพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมอย่างเห็นได้ชัด การประกอบอาชีพทางการเกษตรลดลงเนื่องจากการครอบครองที่ดินหรือพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลง มีการซื้อขายที่ดินทั้งที่มีเอกสารสิทธิ์และไม่มีเอกสารสิทธิ์โดยเฉพาะติดกับแม่น้ำ มีปัญหาโรคติดต่อจากคนต่างพื้นที่เพิ่มขึ้น มีค่านิยมในการบริโภคสิ่งฟุ่มเฟือยมากขึ้น มีการจับจ่ายใช้สอยในสิ่งที่ไม่จำเป็นเช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า วัสดุอุปกรณ์การสื่อสาร เครื่องประดับ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม วิถีชีวิต การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ ด้านการแพทย์ ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์บนพื้นฐานของความร่วมมือในภูมิภาค คนมีการลักลอบนำเข้าสินค้าที่ผิดกฎหมาย ระบบการคมนาคมจะดีขึ้นสามารถขนส่งได้รวดเร็วและหลากหลาย ขณะเดียวกันปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นคือ

อาชญากรรม ทำให้เกิดปัญหามลพิษ มีการใช้แรงงานต่างด้าว ระบบการศึกษาและสาธารณสุขจะดีขึ้น ทำให้เกิดการแพร่กระจายยาเสพติด ทำให้เกิดปัญหาการใช้แรงงานเด็กและแรงงานต่างด้าว ทำให้เกิดปัญหาชุมชนแออัด ทำให้เกิดการติดสินบนกับเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนเป็นที่รู้จัก

ด้านการท่องเที่ยว

การค้าชายแดนส่งผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยวในทุกด้านให้มีการขยายตัวและเจริญเติบโตมากขึ้น เช่น ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจโรงแรมที่พัก ร้านขายของฝากของที่ระลึก และมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะช่วงเทศกาล และฤดูกาลท่องเที่ยว ที่หน่วยงานภาครัฐได้จัดขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี และยังสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในกลุ่มภาคเหนือตอนบนและประเทศเพื่อนบ้านได้ มีการพัฒนาด้านสถานที่พักแรมและบุคลากรเพิ่มขึ้น โดยอนาคตปริมาณการค้าและนักท่องเที่ยวผ่านแดน จะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างพื้นฐานของเมือง

ด้านการแข่งขันทางการค้า

ด้านการแข่งขันทางการค้าพบว่ามีความคล่องตัวในการประกอบธุรกิจ เนื่องจากมีสิ่งอำนวยความสะดวก และยังได้รับผลที่เกิดพัฒนาระบบโลจิสติกส์ส่งผลทำให้การค้าให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และช่วยลดอุปสรรคทางการค้าภายในประเทศการประกันความเสี่ยงทางการค้าและการขนส่ง มีการสนับสนุนสภาพคล่องและเข้าถึงแหล่งเงินทุนคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของผู้บริโภค การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศทางการค้า และพัฒนาข้อมูลด้านการค้าและการตลาดเชิงลึก (Trade Intelligence) การจัดการระบบคลังสินค้าที่มีประสิทธิภาพ

ด้านสิ่งแวดล้อม

การค้าชายแดนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเห็นชัดเจนคือมีการบุกรุกป่าเพิ่มขึ้น เพื่อขยายที่ทำกินและการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อแปรรูปและเพื่อประโยชน์ใช้สอย ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภค ภาคการผลิตจึงจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาการผลิตให้มีประสิทธิภาพ ลดการใช้พลังงานและการปล่อยก๊าซ สร้างอาชีพสีเขียว เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และตอบสนองความต้องการผู้บริโภค

นอกจากนี้การศึกษาการค้าชายแดนและผลกระทบของการค้าชายแดนกรณีศึกษาประตูการค้าสี่แยกอินโดจีน จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย การจัดการองค์ความรู้ด้านการค้าชายแดนในด้านองค์ความรู้ ด้านกฎระเบียบของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่าในเรื่องการนำเข้าสินค้าเกษตรตามแนวชายแดนจังหวัดตาก มาตรการกำกับดูแลการนำเข้าสิ่งประดิษฐ์รายใหม่ ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2548 จังหวัดกำหนดมาตรการการกำกับดูแล วิธีการ ข้อกำหนด โดยให้หน่วยงาน 6 หน่วยงาน ได้แก่ ด้านศุลกากรแม่สอด สำนักงานป่าไม้จังหวัด กองกำลังนเรศวร สถานีตำรวจภูธร สำนักงานพาณิชย์จังหวัด อำเภอมะสอด จัดส่งเจ้าหน้าที่ร่วมตรวจสอบไม้และสิ่งประดิษฐ์ไม้ที่ได้ขออนุญาตนำเข้ามานิรชาอาณาจักร โดยมีการตรวจสอบตั้งแต่พาหนะบรรทุกสินค้าเข้ามาใน

ราชอาณาจักรและขนย้ายสินค้าเข้าไปยังคลังสินค้าในการอารักขาของกรมศุลกากร เพื่อให้การบริการแก่ประชาชนเกิดความรวดเร็วภายใต้ข้อจำกัดและอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ จังหวัดกำหนดให้มีการปฏิบัติงานร่วมตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ในวันอังคาร พุธ และพฤหัสบดี โดยขอความร่วมมือผู้นำเข้าสินค้าดำเนินการให้มีการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรในช่วงเวลาเช้า เพื่อสามารถตรวจสอบปล่อยได้ภายในวันเดียวกัน โดยไม่ต้องพักสินค้าไว้ที่คลังสินค้า ไม้และสิ่งประดิษฐ์ที่ทำจากไม้ ที่ได้รับการตรวจสอบ หากพบว่าไม่เป็นไปตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ฯ เช่น มีคุณสมบัติและลักษณะผิดจากประกาศกำหนด มีสิ่งของผิดกฎหมายปะปน ฯลฯ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการตามกฎหมาย ในแต่ละฐานความผิดทันที ในแนวปฏิบัติการนำเข้าไม้และสิ่งประดิษฐ์ฯ ต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน เช่น กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องของแต่ละหน่วยงาน ความไม่พร้อมของเจ้าหน้าที่ในแต่ละจุด ความไม่พร้อมด้านเอกสาร ความไม่ชัดเจนในขั้นตอนการปฏิบัติของผู้ประกอบการ ตลอดจนความปลอดภัยในการขนส่ง ส่งผลให้ต้องมีการประชุม ชี้แจงเพื่อหาข้อสรุปและแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างต่อเนื่องประโยชน์ของการนำเข้าไม้และแปรรูปรวมทั้งสิ่งประดิษฐ์เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดที่ทำด้วยไม้ เข้ามาในราชอาณาจักรตามแนวชายแดน ทำให้มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้น และเป็นการลดการตัดไม้ทำลายป่าในประเทศ และจากการที่เราต้องมีการเข้มงวดการนำเข้า เพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้ในประเทศ และสวมรอยเป็นไม้นำเข้า เพื่อนำเข้าสู่ประเทศไทย (บุษรา กันทะคำ, 2556)

รติกร กิ่งกำ, 2556 ได้เสนอว่า การนำเข้าสินค้าเกษตรได้กรอบ ACMECS ตามโครงการ Contract Farming ตามแนวชายแดนจังหวัดตาก ไม่สามารถนำเข้าผลผลิตได้ตามเป้าหมาย ถึงแม้ว่ามาตรการช่วยเหลือทางภาครัฐจะยกเว้นภาษีการนำเข้าตามโครงการ แต่ทางปฏิบัติในการขนสินค้าเข้ามีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งต่างมีกฎระเบียบการนำเข้าเข้ามาในราชอาณาจักรที่ต้องรักษาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และมีข้อจำกัดความ ในแนวปฏิบัติมาก ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยที่ไม่มีความชำนาญด้านการทำพิธีการต่างๆ ไม่สามารถนำสินค้าเข้าได้ตามเป้าหมาย

- การนำเข้าภายใต้ AISP การที่กระทรวงการคลัง กำหนดให้ผู้ที่จะใช้สิทธิประโยชน์ยกเว้นอากรตามเงื่อนไข ในฐานะสมาชิกอาเซียนใหม่ (AISP) ต้องมีใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า (Form AISP) จากสหภาพพม่ามาแสดงในขณะผ่านพิธีการทางศุลกากร ซึ่งในทางปฏิบัติ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่ค้าขายกับชนกลุ่มน้อยเป็นหลัก ทำให้ไม่สามารถหาใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าดังกล่าวมาแสดงได้ จึงต้องเสียภาษี หรือลักลอบนำเข้า

- การนำเข้าตามการเปิดตลาดตามข้อผูกพันของ WTO สำหรับสินค้าเกษตร 22 รายการ เฉพาะนอกโควต้า ซึ่งผู้ประกอบการที่ต้องการนำเข้าสินค้านี้จะต้องขออนุญาตในการนำเข้า จึงจะต้องขอหนังสือรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการค้าต่างประเทศ ผู้ว่าราชการจังหวัดนี้ๆ

ประโยชน์จากองค์ความรู้ด้านกฎระเบียบ การนำเข้าตามกรณีต่างๆ มีการแก้ไข หรือเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานในส่วนที่ภูมิภาคไม่สามารถดำเนินการได้

- กรณี Contract Farming มีการผ่อนปรนกฎระเบียบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้ประกอบการที่สมัครเข้าร่วมโครงการ สามารถนำพืชเป้าหมายได้มากกว่าการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา

- กรณี AISP หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านชายแดน ได้รับทราบปัญหาและมีการหารือในระดับทางการ และไม่เป็นทางการ ให้สามารถออกใบรับรองแหล่งกำเนิดได้สะดวกมากขึ้น

ทั้งนี้ การนำเข้าทั้ง 2 กรณี ผู้ประกอบการสามารถรับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีในการนำเข้าร้อยละ 0 ซึ่งทำให้เกิดผลประโยชน์ต่อการผลิตภายในประเทศ ที่ยังคงมีความต้องการวัตถุดิบในการผลิตภายใน ตลอดจนสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรประเทศเพื่อนบ้านให้มียางทำลดการลักลอบการเข้ามาใช้แรงงานภายในประเทศไทย ทำให้เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในแถบชายแดนให้มีอำนาจในการซื้อมากยิ่งขึ้น

- กรณี WTO (นอกโควตา) ในส่วนของกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าต่างประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยงานโดยตรงที่มีสิทธิอนุญาตในการนำเข้า ได้มอบอำนาจในการอนุญาตให้กับผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ที่ผู้ว่าราชการมอบหมายในจังหวัดนั้น ซึ่งเป็นความสร้างความสะดวกให้กับผู้ประกอบการไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางไปขอหนังสือรับรองที่ สำนักงานการค้าต่างประเทศในจังหวัดเชียงใหม่

การส่งเสริมและพัฒนาการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน

มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนจังหวัดตาก ซึ่งมุ่งเน้นใน 3 เรื่อง หลัก คือ การสร้างนิคมอุตสาหกรรม การปรับโครงสร้างด้านการเกษตร และการท่องเที่ยว ซึ่งอำเภอในเขตชายแดนของจังหวัดตากมีความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ ทั้งด้านแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัด แหล่งรับซื้อพืชไร่ เป็นแหล่งแรงงานของจังหวัด เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเชิงธรรมชาติที่สำคัญของประเทศ ตลอดจนเป็นแหล่งอุตสาหกรรมดั้งเดิมของจังหวัดตาก ซึ่งทำให้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว

ซึ่งในส่วนของการดำเนินงานของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดตากที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการค้าชายแดนให้เกิดการขยายตัวมากขึ้น มีการดำเนินงานในกิจกรรมหลากหลายที่เป็นการสนับสนุน เช่น โครงการ Contract Farming, การฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน ความรู้ด้านการนำเข้า ส่งออกให้กับผู้ประกอบการภาคเอกชน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ , การส่งเสริมตลาดต่างประเทศ , การจัดตั้งศูนย์บริการกระทรวงพาณิชย์สาขาแม่สอด เป็นต้น

ประโยชน์ในการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาการค้าชายแดน นอกจากจะเป็นการสร้างมูลค่าการค้าที่สูงขึ้น ยังเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับพม่าให้มีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น จากการประชุมพบปะในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนของภาครัฐและเอกชนทั้งสองประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีในทุกกระดับและแก้ไขปัญหาการค้าระหว่างไทยกับพม่าอย่างจริงจัง เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงระหว่างประเทศในระยะยาวบนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ขจัดความหวาดระแวงและทัศนคติในแง่ลบด้านต่างๆ ของประชาชนทั้งสองฝ่าย

นอกจากนี้ยังเป็นการทำให้ผู้ประกอบการค้าชายแดนที่อยู่นอกระบบ เข้ามาอยู่ในระบบพิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน สามารถลดขั้นตอนการปฏิบัติพิธีการที่เกี่ยวข้องต่างๆ และผ่อนผันในลักษณะการค้าชายแดนได้มากยิ่งขึ้น (รติกร กิ่งกำ) และ(บุษรา กันทะคำ)การพัฒนาพื้นที่ชายแดนของจังหวัดตากเป็นเขต

เศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดตาก จังหวัดตากมีความได้เปรียบด้านที่ตั้ง สามารถสนองตอบต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนได้เป็นอย่างดี โดยตั้งอยู่ปลายแนวทางเศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก (East-west Economic Corridor) สามารถเชื่อมโยงไปยังพม่าและกลุ่มประเทศเอเชียใต้หรือเชื่อมโยงไปยังสปป.ลาว และเวียดนามได้ จากจากนี้จังหวัดตากโดยเฉพาะอำเภอแม่สอดแม่ระมาด และพบพระ เป็นพื้นที่ชายแดนและอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบและทรัพยากรธรรมชาติทั้งในไทยและพม่า ซึ่งมีโอกาสพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดน เพื่อสนับสนุนการกระจายการพัฒนาไปยังภูมิภาคอื่นที่มีความเจริญน้อยกว่าเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจ กระจายอุตสาหกรรมออกจากบริเวณที่มีการกระจุกตัวและก่อปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมในพื้นที่เดิม พัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานในพื้นที่ให้ดีขึ้น ดึงดูดการลงทุนจากแหล่งทุนในประเทศและต่างประเทศ และรวมกลุ่มอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมต่อเนื่องให้อยู่ในบริเวณเดียวกันซึ่งจะทำให้เกิดความสะดวกในการควบคุมดูแลด้านแรงงานและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวม

การพัฒนาศักยภาพด้านฝีมือแรงงานและการพัฒนาศักยภาพด้านสินค้า

การพัฒนาศักยภาพด้านฝีมือแรงงาน

จากการศึกษาพบว่าพื้นที่อำเภอแม่สอดเป็นทั้งฐานการค้าชายแดน และฐานการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้น มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่และบริเวณโดยรอบ และภาครัฐได้ลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก ซึ่งหากได้มีการยกระดับมาตรฐานเศรษฐกิจในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดน ซึ่งรัฐจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอ กำหนดสิทธิประโยชน์และสิ่งจูงใจการลงทุนเพิ่มเป็นกรณีพิเศษและจัดกลไกการบริหารที่มีความชัดเจน คล่องตัว และมีอำนาจในการตัดสินใจเบ็ดเสร็จ จะทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจบริเวณชายแดนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและเป็นระบบ สามารถตอบสนองการเป็นประตูการค้าได้อย่างสมบูรณ์

นอกจากนี้ในเขตพื้นที่อำเภอพบพระและแม่ระมาดเป็นฐานเกษตรและอุตสาหกรรมที่สามารถเชื่อมโยงกับอำเภอแม่สอดได้โดยสะดวก โดยอำเภอพบพระซึ่งอยู่ทางตอนล่างของแม่สอดและอำเภอแม่ระมาดซึ่งอยู่ตอนบนของแม่สอด เป็นแหล่งผลิตเกษตรที่สำคัญของจังหวัดตาก โดยเฉพาะพืชไร่เศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ถั่วเขียว เป็นต้น และพืชผักผลไม้ที่มีคุณภาพ เช่น กระเทียม ผักกาดขาวผลี หอมแดง กวางตุ้ง กะหล่ำปลี ส้มเขียวหวาน ส้มสายน้ำผึ้ง แมคคาเดเมีย ลิ้นจี่ เป็นต้น และฐานอุตสาหกรรมสำคัญของจังหวัด โดยเฉพาะที่อำเภอแม่ระมาดเป็นแหล่งผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป ส่วนที่อำเภอพบพระเป็นแหล่งผลิตอาหารสำเร็จรูป ซึ่งทั้งสองอำเภอสามารถเชื่อมโยงการผลิตร่วมกับอำเภอแม่สอดได้อย่างเป็นระบบที่จะนำไปสู่เขตเศรษฐกิจชายแดนโดยสมบูรณ์แบบต่อไป พื้นที่ที่มีจำนวนมากสามารถรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนโดยเฉพาะอำเภอแม่สอด (บริเวณรอบนอกเขตเทศบาลเมืองแม่สอด) อำเภอพบพระ และอำเภอแม่ระมาด ยังมี

พื้นที่เปิดโล่งอยู่เป็นจำนวนมากที่สามารถนำมาพัฒนาได้ ในขณะที่ภาครัฐ เอกชนและประชาชนในพื้นที่ให้การสนับสนุนแนวทางการพัฒนาดังกล่าว รวมทั้งพร้อมมีส่วนร่วมการดำเนินงานไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว นอกจากนี้พื้นที่ฝั่งเมียวดียังมีเพียงพอและมีศักยภาพนำมาพัฒนา ร่วมกันได้ในอนาคต พื้นที่ศักยภาพที่จะขยายโอกาสการลงทุนเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดนร่วมกับเมียวดีของพม่าได้ในอนาคตเนื่องจาก ทั้งสองประเทศมีปัจจัยที่มีความได้เปรียบแตกต่างกันโดยไทยมีความพร้อมทั้งในด้านสาธารณูปโภค เทคโนโลยี การจัดการความเชี่ยวชาญทางการค้า และแรงงานฝีมือ ส่วนพม่ามีความได้เปรียบที่มีแรงงานจำนวนมากและมีอัตราค่าจ้างอยู่ในระดับต่ำที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้แรงงานเข้มข้น และมีวัตถุดิบป้อนโรงงาน โดยเฉพาะแร่ธาตุและอัญมณี ผลผลิตทางการเกษตร ไม้ ทรัพยากรสัตว์น้ำทะเล รวมทั้งเป็นตลาดบริโภคสินค้าพื้นฐานจำเป็นขนาดใหญ่ ซึ่งหากมีการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนร่วมกันจะทำให้เกิดการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองประเทศ ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์บริการกระทรวงพาณิชย์ สาขาแม่สอด โดยใช้งบประมาณ ทางจังหวัด ผู้ประกอบการรวมทั้งภาครัฐได้รับความรู้เรื่องกฎ ระเบียบ ด้านการนำเข้า – ส่งออก ซึ่งมีส่วนในการปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์ โดยมีวัตถุประสงค์

1. บริการผู้ประกอบการที่มีความประสงค์จะนำสินค้าเข้า – ออก ได้ทราบกฎระเบียบว่าสินค้าต้องห้ามชนิดไหนบ้าง ที่ขัดต่อกฎ ระเบียบของกระทรวงพาณิชย์
2. เพื่อลดค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการในการที่จะต้องเดินทางมาติดต่อราชการกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งสำนักงานตั้งอยู่ในตัวอำเภอเมือง ซึ่งห่างจากอำเภอแม่สอดประมาณ 90 กิโลเมตร
3. เพื่อให้การปฏิบัติราชการของหน่วยงานสังกัดกระทรวงพาณิชย์ในด้านการบริการประชาชนเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็ว เพื่อให้ผู้มารับบริการเกิดความพึงพอใจในหน่วยงานของจังหวัดตาก และของกระทรวงพาณิชย์ (ศูนย์บริการกระทรวงพาณิชย์จังหวัดตาก,2549)

การพัฒนาศักยภาพด้านสินค้า

นายสุริยะ ประสาทบัณฑิตย์(2556) ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก ได้กล่าวถึงกรณีรัฐบาลเตรียมจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนแม่สอด รองรับการค้าอย่างเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (เออีซี) ในปี 2558 ว่าจะทำให้การค้าชายแดนด้านแม่สอด-เมียวดีเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2555 มีมูลค่าเกือบ 4 หมื่นล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2554 ถึง 100% และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกเดือน นอกจากนี้ยังทำให้แม่สอดได้รับความสนใจจากนักธุรกิจต่างชาติจำนวนมาก ทั้งจีน ญี่ปุ่น อินเดีย ไต้หวัน ฮองกง เดินทางมาศึกษาพื้นที่ ลู่ทางการค้า การลงทุน ส่งผลให้ราคาที่ดินที่พุ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม บรรดานักธุรกิจที่กำลังศึกษาลู่ทางการลงทุนต้องการความชัดเจนของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดว่ารูปแบบจะออกมาอย่างไร เหมือนเขตเศรษฐกิจเส้นเงิน-เขตคู่ตีหรือเขตปกครองพิเศษเต๋อหวง ของจีนหรือไม่ เพื่อรองรับกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจชายแดนแม่สอดจะเสนอโครงการขนาดใหญ่ของจังหวัด 3 โครงการ ต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรที่ จ.

อุตสาหกรรม ระหว่างวันที่ 20-21 มกราคม ประกอบด้วย 1. โครงการก่อสร้างถนน 4 ช่องทางจราจรสาย ตาก-แม่สอด ให้เสร็จสิ้นโดยเร็วก่อนเข้าสู่เออีซี 2. โครงการขยายสนามบินแม่สอด 3. โครงการสร้าง ถนนเจาะอุโมงค์เส้นทางตาก-แม่สอด ที่ได้ศึกษาและออกแบบมาแล้ว ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพระบบคมนาคมเพื่อการค้า การขนส่ง การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ บนระเบียบเศรษฐกิจ และการเป็นประตูเมืองหน้าด่านสำคัญของเออีซี การค้าชายแดนแม่สอดเปลี่ยนไปมาก ช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา นักธุรกิจเดินทางเข้ามาเรื่อยๆ บางรายกว้านซื้อที่ดินแปลงใหญ่ 100 ไร่ แปลงขนาดกลาง 40-50 ไร่ รวมถึงแปลงเล็กไม่เกิน 10 ไร่ ส่งผลทำให้ราคาที่ดินพุ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่ไร่ละ 3-5 ล้านบาท จนถึง 20-30 ล้านบาท มีการลงทุนในธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท 20-30 แห่ง สายการบินนกแอร์บินวันละ 2 เที่ยวบินเข้าและเย็น เพื่อให้บริการผู้โดยสารที่จะเดินแบบไป-กลับ ทำให้ทุกอย่างเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ นายบรรพต ก่อเกียรติเจริญ(2556) ประธานหอการค้าจังหวัดตาก กล่าวว่า แม่สอดเป็นเมืองเปิด ทุกวันนี้มีคนรู้จักมากขึ้น เพราะสนใจเรื่องการค้าชายแดน การลงทุน ดังนั้นต่อไปนี้รัฐบาลควรให้ความสนใจทำเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด ให้เป็นรูปธรรมอย่างจริงจังและรวดเร็ว รองรับการเป็นเมืองคู่แฝดกับ จ.เมียวดี ประเทศพม่า เป็นประตูเออีซี ซึ่งจะเพิ่มศักยภาพของนครแม่สอดขึ้นไปอีก “หากเป็นไปได้อยากให้จัดประชุมร่วมระดับผู้นำไทย-พม่า เช่น ระหว่างนายกรัฐมนตรีไทยและคณะรัฐมนตรี ประชุมร่วมกับผู้นำของพม่า เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการสร้างเมืองเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งจะทำให้ นักธุรกิจมีความมั่นใจที่จะเข้ามาลงทุนที่แม่สอดมากขึ้น”(หอการค้าจังหวัดตาก, 4 มกราคม 2556)

นอกจากนี้ยังมีโครงการจัดตั้งหกลี้นมเศรษฐกิจ : พันธมิตรใหม่ประตูใหญ่ทางการค้าเป็นโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงของ 6 ประเทศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จีน ตอนใต้ (ยูนนาน) พม่า เวียดนาม ลาว ไทย กัมพูชา มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม การเกษตร ท่องเที่ยวและบริการ โดยคาดหวังว่าจะทำให้เกิดการจ้างงานและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น มีธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียเป็นผู้สนับสนุนใกล้ชิด โครงการนี้ได้กระชับความร่วมมือยิ่งขึ้นเมื่อมีการประชุมสุดยอดเป็นครั้งแรกในเดือนพฤศจิกายน 2545 ที่กรุงพนมเปญโครงการนี้เกิดจากความร่วมมือของพันธมิตรใหม่ ซึ่งเคยมีความขัดแย้งกันสูงทั้งในประวัติศาสตร์เก่า และในประวัติศาสตร์ระยะใกล้ช่วงสงครามเย็น กว่าที่ประเทศต่างๆ จะเกิดความสงบและหันหน้าเข้าหากัน(ศูนย์การค้าชายแดน,2556)

จากการประชุมปรึกษาหารือโดยปลัดกระทรวงพาณิชย์ ได้ให้แนวความคิดและนโยบายเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การค้าของไทย แก่พาณิชย์จังหวัดและเจ้าหน้าที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดทั้ง 75 จังหวัด เพื่อให้แต่ละจังหวัดสามารถจัดทำแผนงาน/โครงการ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การค้าของไทย และผลักดันให้สำเร็จตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ทั้ง 7 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. การปรับโครงสร้างการผลิต และกระตุ้นให้เกิดการลงทุน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน การสร้างมูลค่าเพิ่ม การพัฒนา Supply chain และ Cluster การเพิ่มสัดส่วนและมูลค่าของ Local Contents เป็นต้น

2. พัฒนาระบบตลาดและขยายช่องทางการค้า โดยเน้นเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบค้าปลีกค้าส่ง การพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร เช่น ตลาดซื้อขายล่วงหน้า การประกันรายได้ ตลาดชุมชน ตลาดข้อตกลง รวมถึงตลาดนัดต่างๆ

3. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้ผู้ประกอบการทุกระดับ โดยเฉพาะ SMEs การพัฒนาความรู้การเชื่อมโยงผู้ซื้อผู้ขาย เพิ่มสภาพคล่อง สร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ

4. สนับสนุนให้องค์ประกอบทางการค้าเอื้อต่อความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาการค้า เน้นการเชื่อมโยงการขนส่งและการพัฒนาด้านโลจิสติกส์ ระบบการประกันภัยทางการค้า รวมถึงการเพิ่มบทบาทของกระทรวงพาณิชย์ทางด้านการเงิน เช่น อัตราแลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ย

5. เสริมสร้างพาณิชย์ภูมิปัญญา เสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมเพื่อสร้างมูลค่าในเชิงพาณิชย์ และการส่งเสริมธุรกิจที่เน้นนวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา

6. ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการค้าภูมิภาคและค้าชายแดน ซึ่งเป็นการลดต้นทุนทางโลจิสติกส์ และสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศทดแทนตลาดส่งออกหลักที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก

7. การพัฒนาธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสหลักของโลกในปัจจุบันเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม และลดผลกระทบต่อภาวะโลกร้อนในปัจจุบัน

นอกจากนี้การค้าชายแดนในบริเวณภาคเหนือ ประตุการค้าสี่แยกอินโดจีนมีสินค้าและบริการเป้าหมายมี 6 กลุ่มได้แก่ เกษตรและเกษตรแปรรูป ข้าวและผลิตภัณฑ์ บริการที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยว (ร้านอาหาร สปา บริการสุขภาพ) ผ้าและผลิตภัณฑ์ ไม้และไม้แกะสลัก และธุรกิจ Recycle โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์รายสินค้าข้าวเป็นตัวอย่าง ซึ่งเน้นการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งอย่างครบวงจร ทั้งตัวเกษตรกร โรงสี พ่อค้าคนกลาง/ผู้ส่งออก และผู้บริโภค แนวทางคือ การให้ความรู้ด้านการตลาด การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การสร้างเครือข่าย/การรวมกลุ่ม การสนับสนุนสภาพคล่องและหาแหล่งเงินทุน รวมถึงการส่งเสริมด้านการตลาดทั้งในและต่างประเทศ เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า การจัด Road show การจับคู่ธุรกิจ การจัดงาน event ส่งเสริมภาพลักษณ์ต่างๆ โดยมียุทธศาสตร์ ดังนี้

1. การพัฒนาตัวสินค้า/เพิ่มมูลค่า เช่น การส่งเสริมการแปรรูปสินค้า/สร้าง Value chain การสร้างแบรนด์ พัฒนามาตรฐาน/คุณภาพ (GMP,GAP) การสนับสนุนสินค้านวัตกรรม ภูมิปัญญา และทรัพย์สินทางปัญญา (GI)

2. พัฒนากระบวนการผลิต เน้นการลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิต

3. การพัฒนาตลาดและช่องทางกระจายสินค้า การพัฒนาตลาดชุมชน ย่านการค้า ตลาดซื้อขายล่วงหน้า และตลาด Auction เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้มีการเสนอแนวคิดเรื่องการพัฒนาธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมภายใต้ยุทธศาสตร์การค้าหลัก โดยได้นำเสนอโครงการจัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าวัสดุ recycle ของภาคเหนือ ซึ่งในปัจจุบันได้เริ่มมีผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจดังกล่าวในจังหวัดพิษณุโลก ธุรกิจดังกล่าวสามารถนำรายได้มหาศาลแก่ประเทศ และยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดธุรกิจใหม่และการลงทุนอีกด้วย(กฤษฎา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2553)